

Richard Lewington

Tuindieren gids

**Handige gids om
500 diersoorten te herkennen**

Met een inleiding van Ken Thompson

Richard Lewington

Tuindieren gids

Geïllustreerd door Richard Lewington
met vogelillustraties van Ian Lewington
Inleiding door Ken Thompson

KOSMOS

Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Tweede druk 2017

KOSMOS

www.kosmosuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *Guide to Garden Wildlife*

Oorspronkelijke uitgever: Bloomsbury Publishing Ltd.

© 2008 illustraties, tekst en lay-out Richard en Ian Lewington

© 2008 tekst British Wildlife Publishing, onderdeel van Bloomsbury Publishing Plc

© 2015-2017 voor de Nederlandse taal Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen

Vertaling, bewerking en opmaak Nederlandse editie: Ger Meesters

Omslagontwerp: Spletters, grafisch ontwerp, Utrecht

Drukwerk: C&C Offset Printing, China

ISBN 978 90 2156 479 1

NUR 430

Alle foto's zijn gemaakt door Richard Revels, behalve blz. 9: David Hosking/FLPA; blz. 29, 43: Paul Sterry/Nature Photographers; blz 44: Ron Croucher/Nature Photographers; blz. 137: Jonathan Larwood.

Alle rechten voorbehouden/All rights reserved

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze en/of door welk ander medium ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

Inhoud

Voorwoord	5
-----------	---

Inleiding

Een natie van tuiniers	6
Dieren in de tuin	7
Natuurlijk tuinieren	23
Afblijven	31
Bij de Nederlandse editie	32

Veldgids voor tuindieren

Hoe deze gids te gebruiken	34
Zoogdieren	36
Vogels	42
<i>Nestkasten</i>	44
<i>Voederapparaten</i>	46
Reptielen	68
Amfibieën	70
Haften	72
Libellen en waterjuffers	72
Sabelsprinkhanen, sprinkhanen en oorwormen	78
Wantsen	80
Springstaarten, stofluizen en trips	88
Gaasvliegen, schorpioenvliegen, grootvleugeligen en schietmotten	90
Dag- en nachtvlinders	92
Vliegen en muggen	126
Bijen, wespen en mieren	136

Kevers	148
Landpissebedden en vlokreeftjes	162
Miljoenpoten en duizendpoten	164
Spinnen, hooiwagens en bondgenoten	166
Landslakken	178
Aardwormen en platwormen	186
Tuinvijvers	188
<i>Een tuinvijver aanleggen</i>	190
Woordenlijst	196
Tien tips voor natuurlijk tuinieren	198
Literatuur en organisaties	199
Register van wetenschappelijke namen	200
Register van Nederlandse namen	203

Nestkasten

Een familie pimpelmezen in een nestkast.

Waarom nestkasten aanbieden?

Nu geschikte broedplaatsen voor vogels op het platteland steeds schaarser worden, zijn tuinen belangrijker geworden en zelfs van vitaal belang voor het broedsucces van sommige soorten en daarom is het net zo belangrijk om nestkasten aan te bieden in de tuin als het is om de vogels door de winter te helpen door ze te voeren. De meerderheid van de vogels nestelt in bomen en struiken of tussen klimplanten, zoals klimop en kamperfoelie, maar vogels zoals pimpelmezen, koolmezen, huismussen en spreeuwen nestelen in gaten en spleten in bomen of in gebouwen en ook deze worden steeds schaarser. Door de moderne, opgeruimde tuin, het verwijderen van dode bomen en takken en het ontbreken van loze hoeken en gaten in moderne gebouwen, wordt het de vogels ook moeilijker gemaakt om geschikte nestplaatsen te vinden.

Verschillende ontwerpen

Hoewel nestkasten variëren in grootte, voor vogels zo klein als een pimpelmees tot vogels ter grootte van een bosuil, zijn er twee ontwerpen die de meeste holenbroedende soorten in tuinen gebruiken. Verreweg de meest gebruikte kast is de bekende mezenkast, die afhankelijk van de grootte van de kast en de diameter van de opening kan worden aangepast aan een groot aantal soorten. Het andere type, de halfopen nestkast, is een soortgelijk ontwerp, maar in plaats van een gat, wordt de bovenste helft van de voorzijde opengelaten.

Mezenkast

Geschikt voor:

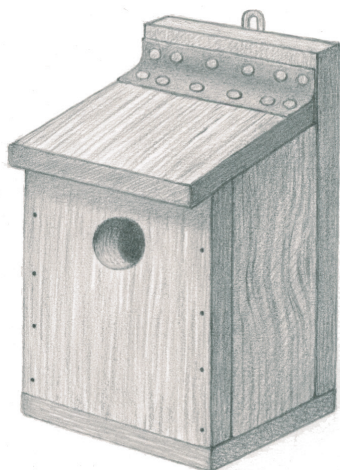
Pimpelmees/zwarte mees 25 mm (gat diameter)

Koolmees 28 mm

Huismus/boomklever 32 mm

Spreeuw 45 mm

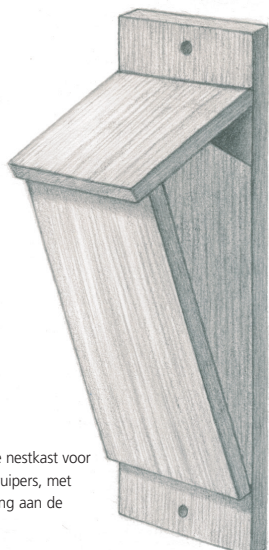
Kauw 150 mm

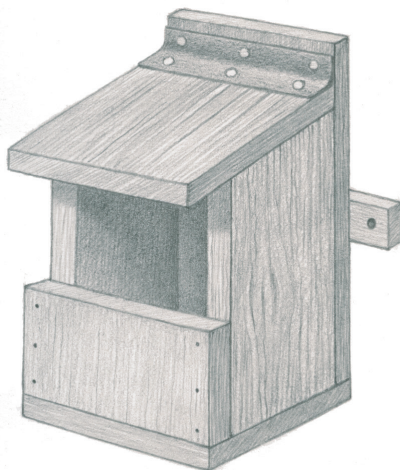
Typische mezenkast.

Halfopen nestkast

Geschikt voor winterkoning, roodborst, grauwe vliegenvanger, witte kwikstaart

Speciale nestkast voor boomkruipers, met de ingang aan de zijkant.

Halfopen nestkast. Het paneel aan de voorzijde moet hoog genoeg zijn om het nest te beschutten.

Plaats

De locatie van de nestkast is belangrijk, waarbij met verscheidene factoren rekening moet worden gehouden. Vermijd direct zonlicht en zorg ervoor dat de opening is afgewend van de overheersende windrichting, zodat het niet inregent. Om verstoring door andere vogels te voorkomen plaats je de kast uit de buurt van voedertafels. Kies een hoogte van tussen de 1,5 en 5 meter boven de grond. Vergeet niet dat er miljoenen katten rondlopen die veruit de meest voorkomende roofdieren zijn en verantwoordelijk zijn voor de dood van de meeste vogels in tuinen. Om een hinderlaag te voorkomen, kies je voor een plek, misschien een muur of een hek, waar de voerende volwassen vogels of de jonge vogels die het nest verlaten, veilig zullen zijn. Nestkasten kun je het best ophangen in de wintermaanden, maar het kan in elk jaargetijde, want de kasten worden ook door vogels gebruikt als rustplaats en ook al worden ze jarenlang niet door vogels gebruikt, dan zullen andere dieren zoals kleine zoogdieren, bijen en vlinders er gebruik van kunnen maken.

Bouw

Kant-en-klare nestkasten zijn vaak duur en te ingewikkeld, soms voorzien van een voedertafel, diverse zitstokken en andere luxe. Zoals gezegd, moeten de foerageer- en broedgebieden duidelijk van elkaar gescheiden zijn, zodat je deze constructies maar het best kunt mijden. Het is veel leuker om de nestkasten zelf te bouwen en op te hangen, vooral wanneer de eerste bewoners hun intrek nemen. Nestkasten hoeven niet met een grote precisie te worden gemaakt en je hebt niet meer nodig dan wat afvalhout, zoals van oude pallets, en om ze in elkaar te zetten gegalvaniseerde spijkers of schroeven. In de bodem boor je een paar gaten, tenzij de verbindingen zo ruw zijn dat de kast al van nature wordt gedraineerd. Het schuine dak bevestig je scharnierend met een rubberen flap, zodat je er gemakkelijk bij kunt komen. De kasten moeten namelijk regelmatig worden schoongemaakt. Houtverduurzamingsmiddelen om de levensduur te verlengen mogen alleen worden gebruikt aan de buitenkant. Er zijn verschillende ontwerpen beschikbaar voor vogels als boomkruipers, huiszwaluwen, gierzwaluwen en grotere vogels als bosuilen en torenvalken, zie www.vivara.nl.

Hommels en honingbij

Veldhommel *Bombus lucorum*

Deze hommel is zwart met 'schone' gele strepen, een witte achterlijfspunt en een gezicht dat net zo lang als breed is en een korte tong. Hij 'steelt' vooral van bloemen met een lange kroonbuis door het maken van een gat in de basis. Nesten worden op of onder de grond gebouwd, altijd onder dekking, en zijn met ongeveer 200 werksters vrij groot. Een van de eerste soorten om na de overwintering tevoorschijn te komen en koninginnen kunnen al vanaf februari te zien zijn in het zuiden. Wijdverspreid en zeer algemeen, vaak in tuinen.

Gelijkende soort Werksters van de **Aardhommel** zijn zeer vergelijkbaar, maar hun gele kleur is 'vuil'.

Aardhommel *Bombus terrestris*

Deze grote hommel is zwart met 'vuile' gele strepen en een witte achterlijfspunt (soms beige bij koninginnen). Het gezicht is net zo lang als het breed is, met een zeer korte tong ('steelt' net als de veldhommel nectar). De nesten zijn groot, met maximaal 300 werksters, stevast onder de grond. Het is één van de eerste soorten om uit de overwintering te komen in het begin van februari in het zuiden. Ze worden in grote aantallen in gewangenschap gekweekt voor de bestuiving van gewassen in kassen. Zeer algemeen en wijdverspreid. Vaak in tuinen.

Gelijkende soort Werksters van de **Veldhommel** zijn zeer vergelijkbaar, maar hun gele kleur is 'schoon'.

Weidehommel *Bombus pratorum*

Dit is een relatief kleine soort met zwarte en 'schone' gele strepen, een oranje achterlijfspunt en het gezicht is net zo lang als breed, met een korte tong. Mannetjes hebben opvallende gele haren op het gezicht. Nesten zijn klein, met ongeveer 100 werksters, en zijn te vinden op of onder de grond, in spleten in bomen, aan de voet van planten of andere, soortgelijke plekken. Koninginnen komen zeer vroeg uit de overwintering, meestal in februari in het zuiden. Er kunnen twee generaties per jaar zijn. Een belangrijke bestuiver van zacht fruit in tuinen. Wijdverspreid en algemeen.

Tuinhommel *Bombus hortorum*

De tuinhommel heeft zwarte en gele strepen en een witte achterlijfspunt. Het gezicht is veel langer dan breed, met een zeer lange tong. Koninginnen, mannetjes en werksters zijn gelijk gekleurd. Nesten op of onder de grond, altijd onder dekking, met slechts ongeveer 100 werksters. Koninginnen verschijnen in maart. Wijdverspreid en zeer algemeen, vooral in tuinen op klaver en dovenetel. Vaak samen met de akkerhommel op vingerhoedskruid te zien.

Steenhommel *Bombus lapidarius*

Een grote, opvallende soort. Koninginnen en werksters zijn zwart met een oranje-rode achterlijfspunt; het borststuk van het mannetje heeft gele banden. Het gezicht is net zo lang als breed, met een gemiddelde lange tong. Nesten worden ondergronds en in holtes in muren en bomen gebouwd, meestal in vrij open situaties en ze zijn vrij groot, vaak met meer dan 150 werksters. Wijdverbreid en talrijk. Heeft een voorkeur voor gele bloemen, en is dol op gewone rolklaver in natuurtuinen. Het nest wordt vaak overgenomen door de **Rode koekoekshommel** *Bombus rupestris*, die zijn verspreidingsgebied lijkt uit te breiden.

Akkerhommel *Bombus pascuorum*

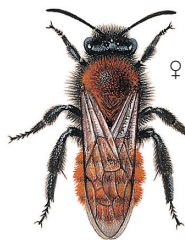
Koninginnen, mannetjes en werksters zijn overwegend gemberbruin met zwarte vlekken. Het gezicht is langer dan breed, met een lange tong. Deze insecten worden kaardehommels genoemd vanwege hun gewoonte om mos of droog gras te kaarden om hun nest van te maken. De nesten worden op of net onder de grond gebouwd, bedekt met mos, en zijn vrij klein, zelden meer dan 100 werksters. Koninginnen komen in maart uit de overwintering. Hij is algemeen en wijdverbreid en is een regelmatige tuinbezoeker. Meestal op bloemen van dovenetel en klaver en vaak te zien op vingerhoedskruid, samen met de tuinhommel.

Grote koekoekshommel *Bombus vestalis*

Lijkt op zijn gastheer, de aardhommel, maar zonder gele streep op het glanzende achterlijf en met veel donkerdere vleugels. Het gezicht is net zo lang als breed, met een korte tong. Koninginnen worden gezien in maart of april, op zoek naar nesten van de aardhommel om die te parasiteren. Alleen koninginnen en mannetjes ontstaan uit het nest van hun gastheer. Wijdverbreid en algemeen.

Honingbij *Apis mellifera*

Deze bekende gedomesticeerde bij is oranje-bruin, met een lange, smalle cel nabij de vleugelpunt. De nesten zijn zeer groot, met één koningin en enkele tienduizenden werksters die een breed scala van bloemen in tuinen bezoeken, van het vroege voorjaar tot in het najaar, vaak enkele kilometers vliegend op zoek naar stuifmeel en nectar. Mannetjes (darren) worden geproduceerd vanaf de late lente en vormen paringszwermen met nieuwe koninginnen. Op een gegeven moment verlaat de oude koningin het nest met ongeveer de helft van de werksters om plaats te maken voor een nieuwe koningin. Deze kunnen grote zwermen vormen die aan boomtakken hangen. Oorspronkelijk afkomstig uit Zuidoost-Azië, maar is nu wijdverspreid in kunstmatige bijenkorven en in het wild, waar hij meestal nestelt in holle bomen.

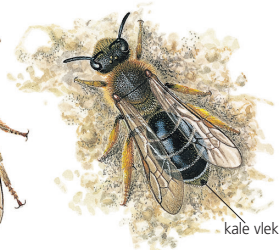
Vosje x2

Roodgatje x2

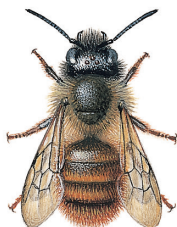

Roodpotige groefbij x2

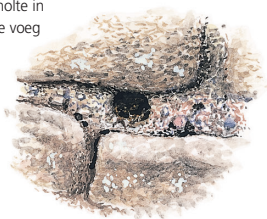
kale vlek

nestingang
van vosje

Rosse metselbij x2

nestholte in
oude voeg

Grote wolbij x2

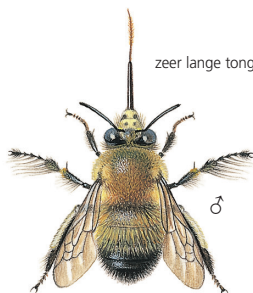
schade aan roos
veroorzaakt door
tuinbladsnijder

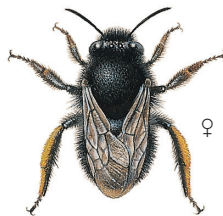
Smalbandwesp x2

Tuinbladsnijder x2

zeer lange tong

Gewone sachembij x1,5

Heidekaardertje *Dictyna arundinacea*

Het opvallende, verwarde web van deze kleine spin kan worden gezien op droge bloeiwijzen van bloemen en grassen, waarbij het vrouwtje verborgen in het bouwsel rust. Het mannetje is iets kleiner en donkerder dan het vrouwtje. Dit is veruit de meest voorkomende van de zeven Nederlandse en vijf Belgische *Dictyna*-soorten, die geen van alle meer dan 4 mm lang zijn. **Habitat en verspreiding** Algemeen in gras en struikgewas in heel Nederland en België.

Zwartrugrenspin *Philodromus dispar*

Krabspinnen zijn actieve jagers die hun prooi achtervolgen, maar ook op de loer liggen. Hij is minder krabachtig dan andere soorten in deze groep, met langere poten, die gelijkmatiger van lengte zijn. Het mannetje is heel anders dan het vrouwtje, vandaar de wetenschappelijke soortnaam *dispar*; zij is ronder, vooral vóór het ei-leggen, met een veel lichter, bleekgeel achterlijf. Dit biedt een betere bescherming bij het bewaken van haar eiercocon, die bevestigd is aan de vegetatie. **Habitat en verspreiding** Op bomen, struiken, ruige kruiden en bodemvegetatie. In het voorjaar en de zomer algemeen in heel Nederland en België. **Gelijkende soort** De **tuinrenspin** *P. aureolus* is de andere veel voorkomende renspin, die wordt aangetroffen in tuinen. Het vrouwtje heeft een roodachtig achterlijf en het mannetje een geheel donker, metalig kleurensel.

Gewone krabspin *Xysticus cristatus*

Krabspinnen vertrouwen meer op camouflage dan op webben om hun prooi te vangen. Ze liggen in een hinderlaag of rennen krabachtig achter insecten aan die te dichtbij zijn gekomen. De gewone krabspin is de talrijkste van ongeveer 16 nauw verwante soorten en kan worden herkend door de wigvormige 'V' op de carapax die eindigt in een scherpe, zwarte punt. Bij alle soorten zijn de eerste en tweede pootparen veel langer dan de andere en mannetjes zijn meestal veel kleiner en donkerder dan vrouwtjes. Volwassen dieren vanaf de vroege zomer. **Habitat en verspreiding** Leeft in lage vegetatie en struiken, algemeen in Nederland en België.

Groene krabspin *Diaea dorsata*

De geslachten van deze onderscheidende krabspin zijn gelijk, hoewel het mannetje iets kleiner en donkerder is dan het vrouwtje. Volwassen dieren vanaf mei en kunnen ook tijdens de zomer worden gezien. **Habitat en verspreiding** Voornamelijk te vinden op groenblijvende planten en in het bijzonder op buxus, maar ook op den, taxus en eik. Vrij algemeen.

Gewone kameleonspin *Misumena vatia*

Het vrouwtje van deze krabspin heeft een geweldige camouflage, want ze is in staat om haar kleur aan te passen aan de bloemen waarop ze rust, variërend van wit, via lichtgroen tot geel, met of zonder donkere strepen. Ze wacht onbeweeglijk, met de twee lange paren voorpoten geheven en gespreid, klaar om eventuele nietsvermoedende insecten die te dichtbij komen te grijpen. Haar krachtige gif kan vrij grote insecten, zoals zweefvliegen en bijen, doden. Het mannetje is daarentegen klein, nauwelijks 4 mm lang, donkerder en wordt zelden opgemerkt. Te vinden tijdens de zomer. **Habitat en verspreiding** Komt vooral voor op witte of gele bloemen. In het zuiden van Nederland en in België.

Huizebraspin *Salictus scenicus*

De bekendste van de springspinnen. Deze zonminnende soort is vertrouwd op vier grote, naar voren gerichte ogen om zijn prooi te detecteren. Hij bouwt geen web, maar in plaats daarvan verplaatst hij zich met een schokkerige manier van lopen, wachtend om vervolgens op nietsvermoedende insecten te springen. De variabele markeringen zijn gemaakt van grof afgeplatte haren, waardoor hij een gruijzig uiterlijk heeft. De geslachten zijn gelijk, maar het mannetje heeft grote, naar voren stekende kaken, die gebruikt worden in confrontaties met rivaliserende mannetjes. Volwassen dieren zijn te vinden in de lente en zomer. **Habitat en verspreiding** Meestal te zien op zonnige muren, schuurtjes en schuttingen, maar ook te vinden op rotsen en boomstammen. Algemeen en wijdverspreid in Nederland en Vlaanderen.

Gewone blinker *Heliophanus flavipes*

Een onderscheidende springspin, te onderscheiden van gelijkende soorten door de afgeplatte, groengele poten, hoewel de twee achterste paren soms een zwarte basale streep hebben. Mannetjes zijn gelijk aan, maar kleiner dan, de vrouwtjes. **Habitat en verspreiding** Vrij algemeen onder lage vegetatie. **Gelijkende soort** De **gehaakte blinker** *H. cupreus* is te vinden op vergelijkbare plaatsen en komt even vaak voor. Hij heeft zwaar gestreepte poten en op het achterlijf en het kopborststuk zitten vaak witte vlekken.

Huisspringspin *Pseudeuophrys lanigera*

Het mannetje van deze kleine springspin heeft dezelfde, maar duidelijk contrasterende tekeningen als het vrouwtje. **Habitat en verspreiding** Vrij algemeen. Meestal aangetroffen rond menselijke bewoning op muren, daken en soms binnenshuis. Vrouwtjes zijn op alle momenten van het jaar te vinden.

Roodwitte celspin $\times 2,5$

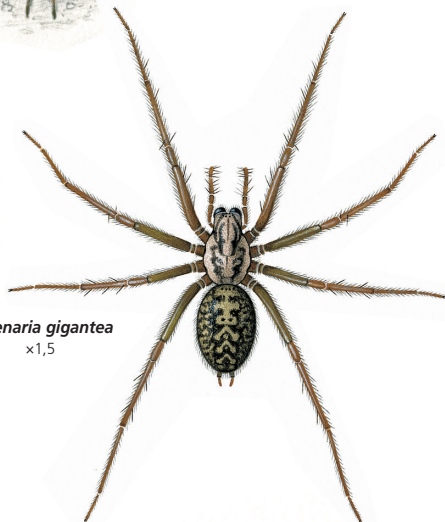
vrouwtje wolfspin met eicoon

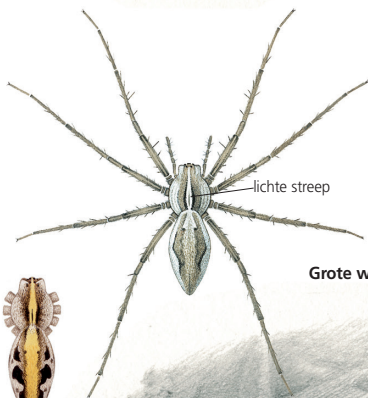
Tuinwolfspin $\times 2$

vrouwtje huisspin op haar buisvormige schuilhoek

Tegenaria gigantea
 $\times 1,5$

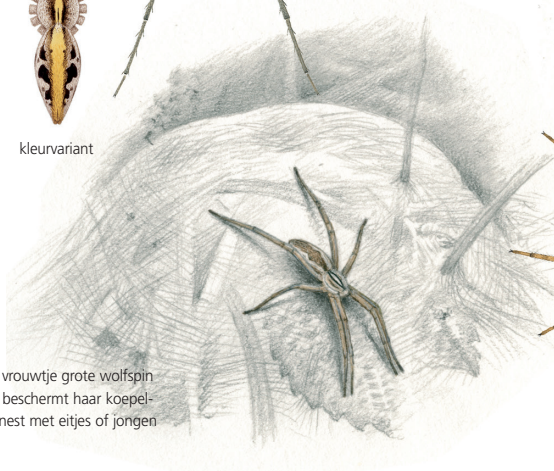

Grote wolfspin $\times 1,5$

kleurvariant

buisvormige schuilhoek van muurkaardespin

vrouwtje grote wolfspin beschermt haar koepel-nest met eitjes of jongen

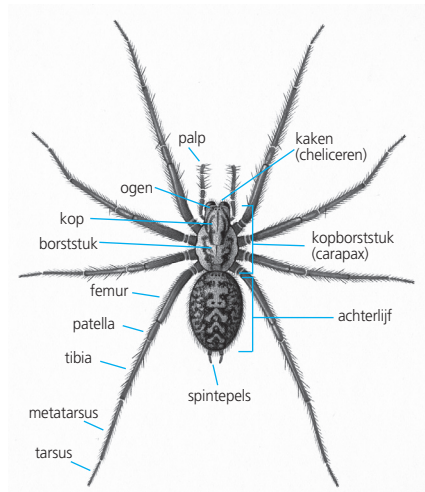
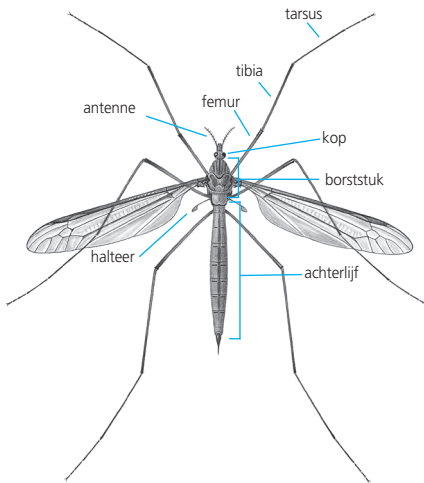

Muurkaardespin $\times 2$

Woordenlijst

196

Langpootmug en huisspin, die de basiskenmerken van een insecten en een spinnenlichaam tonen.

Borststuk (thorax) Gedeelte van het lichaam achter de kop, waaraan poten en vleugels zijn bevestigd.

Calamistrum Een kamachtige structuur op de metatarsi van kaardespinnen, gebruikt voor het maken van het web.

Carapax De harde, externe bedekking van het kopborststuk van een spin of hooiwagen.

Cerci Een paar aanhangsels, vaak heel lang, aan het uiteinde van het achterlijf van veel geleedpotigen, zoals eendagsvliegen.

Cheliceren Kaken van een spin, die elk bestaan uit een basis en een schaarvinger.

Clitellum Een kraag aan de voorzijde van een volwassen worm, vaak roze of oranje, die de eieren beschermt.

Cocon Een structuur, hoofdzakelijk gemaakt van zijde, door een larve om zich te beschermen tot de verpoping of door spinnen om hun eieren te beschermen.

Dekschilden De geharde, gebogen voorvleugels van kevers en oorwormen, niet gebruikt voor het vliegen.

Dorsaal De rugzijde of bovenzijde

(tegenovergestelde van ventraal).

Endoparasitoïde Insect waarvan de larven leven in het lichaam van een gastheer en die uiteindelijk doden.

Epigyne De genitale opening van volwassen vrouwelijke spinnen, gelegen voor aan de onderzijde van het achterlijf, vaak gebruikt om soorten te determineren.

Exoskelet Het externe skelet van geleedpotigen, waardoor het nodig is om de buitenste cuticula te wisselen als ze groeien.

Femur Het derde pootsegment van het lichaam en vaak ook het grootste.

Flagellum De punt van de antenne.

Foretisch Kleine ongewervelden, zoals bastaardscorpionen, die zich hechten aan de poten van grotere insecten als methode om zich te verspreiden.

Furcula Het gevorkte springorgaan onder de buik van springstaarten.

Geurstreep Een groep van schubben op de vleugels van sommige mannelijke vlinders. Van deze schubben komen chemische stoffen vrij, zogenaamde feromonen, die de vrouwtjes lokken.

Literatuur en organisaties

Natuurlijk tuinieren

- Halder, Inge van, Liesbeth ten Hallers-van Hees & Tim Pavlicek, 2001, *Vlinders in de tuin*, KNNV Uitgeverij
- Hoffman, Helga, 2015, *Geef dieren een (t)huis*, Kosmos Uitgevers
- Hoogeveen, Tialda, 2015, *Ontmoet Miniscule in de achter-tuin*, KNNV Uitgeverij
- Lang, Angelika, 2014, *Vogels voeren*, Kosmos Uitgevers
- Orlow, Melanie von, 2014, *Bouw je eigen insectenhotel*, Kosmos Uitgevers
- Rijkema, Barbara, 2014, *Tuinieren voor (wilde) dieren*, KNNV Uitgeverij
- Tautz, Jürgen & Helga R. Heilmann, 2015, *Honingbijen*, KNNV Uitgeverij
- Thomas, Adrian, 2014, *Diervriendelijk Tuinieren*, Kosmos Uitgevers
- Tolman, Tom & Richard Lewington, 2010, *De nieuwe vlindergids*, Tirion Natuur

Algemeen

- Owen, Janet, 2005, *The Ecology of a Garden. The First Fifteen Years*. Chatto & Windus

Veldgidsen

- Bellmann, Heiko, 2014, *Insectengids*, Kosmos Uitgevers
- Bellmann, Heiko, 2011, *Spinnen van Europa*, Tirion Natuur
- Bos, Frank, Marcel Wasscher & Weia Reinboud, 2014, *Veldgids Libellen*, KNNV Uitgeverij
- Brochard, Christophe & Ewoud van der Ploeg, 2014, *Fotogids larven van libellen*, KNNV Uitgeverij
- Chinery, Michael, 2015, *Nieuwe insectengids*. Kosmos Uitgevers
- Dijkstra, Klaas-Douwe, 2008, *Libellen van Europa. Veldgids met alle libellen tussen Noordpool en Sahara*, Kosmos Uitgevers
- Mullarney, Killian, Lars Svensson, & Dan Zetterström, 2010, *ANWB Vogelgids van Europa*. ANWB Media

- Stumpel, Ton & Henk Strijbosch, 2015, *Veldgids amfibieën en reptielen*, KNNV Uitgeverij
- Twisk, Peter, Annemarie Diepenbeek & Jan Piet Bekker, 2014, *Veldgids Europese zoogdieren*, KNNV Uitgeverij
- Waring, Paul & Martin Townsend, 2015, *Nachtvinders, de nieuwe veldgids voor Nederland en België*, Kosmos Uitgevers
- Wynhoff, Irma, Chris van Swaay, Kars Veling & Albert Vliegthart, 2014, *Veldgids Dagvlinders*, KNNV Uitgeverij

Organisaties en websites

- De vlinderstichting
www.vlinderstichting.nl
www.uwtuinvolvlinders.nl
www.vlinderambassade.nl
- Dutch Ponds
www.dutchponds.org
- Natuurmonumenten
www.natuurmonumenten.nl
- Natuurpunt, organisatie voor natuurbehoud in Vlaanderen
www.natuurpunt.be
- Nederlandse bijenhoudersvereniging
www.bijenhelppdesk.nl
- Nederlandse entomologische vereniging
www.nev.nl
- Reptielen-, amfibieën en vissenonderzoek Nederland (RAVON)
www.ravon.nl
- SOVON Vogelonderzoek Nederland
www.sovon.nl
- Stichting Oase
www.stichtingoase.nl
- Vlaamse vereniging voor entomologie
www.phegea.org
- Vogelbescherming Nederland
www.vogelbescherming.nl
- Vogelbescherming Vlaanderen,
www.vogelbescherming.be
- Zoogdierveniging
www.zoogdierveniging.nl

Register van wetenschappelijke namen

- Abraxas grossulariata* 112
Acanthosoma haemorrhoidale 14, 82
Accipiter nisus 48
Acronicta aceris 122
 –, *psi* 124
Aculeata 136, 142-147
Adalia 2-punctata 156
 –, *10-punctata* 156
Adela reaumurilla 106
Adelphocoris lineolatus 84
Aegithalos caudatus 60
Aegopinella nitidula 184
Aelia acuminata 82
Aeshna cyanea 74, 192
 –, *grandis* 74
 –, *mixta* 74
Agabus bipustulatus 150
Aglais urticae 102
Agriotes lineatus 152
 –, *obscurus* 152
 –, *sputator* 152
Agriphila tristella 106
Agrotis exclamacionis 122
 –, *segetum* 122
Agrypnia varia 90
Aleyrodes proletella 86
Allobophora caliginosa 186
Alucita hexadactyla 106
Amara aenea 150
Amaurobius fenestralis 172
 –, *ferox* 172
 –, *similis* 172
Amblyteles armatorius 140
Amphimallon solstitialis 154
Amphipoda 162
Anax imperator 76
Ancistrocerus nigricornis 142
 –, *parietum* 142
Andrena fulva 144
 –, *haemorrhoea* 144
Andricus kollari 140
Androniscus dentiger 162
Anguis fragilis 68
Anobium punctatum 156
Anthidium manicatum 144
Anthocharis cardamines 98
Anthocoris nemorum 82
Anthonomus pomorum 160
Anthophora plumipes 144
Anthous haemorrhoidalis 152
Anthrenus verbasci 156
Apamea monophylla 124
Aphantopus hyperantus 104
Aphis fabae 86
Aphodius rufipes 154
Aphomia sociella 106
Apis mellifera 146
Apocrita 136
Apodemus flavicollis 40
 –, *sylvaticus* 40
Aporrectodea longa 186
Apus apus 52
Arachnida 166-177
Araneus diadematus 20, 170
 –, *quadratus* 170
Araniella cucurbitina 170
 –, *opisthographa* 170
Archips podana 106
Arcitalitrus dorrieni 162
Arctia caja 120
Argogorytes mystaceus 142
Aricia agestis 94
Arion ater 180
 –, *circumscriptus* 180
 –, *fuscus* 180
 –, *hortensis* 180
 –, *intermedius* 180
 –, *sylvaticus* 180
 –, *subfuscus* 180
Armadillidium depressum 162
 –, *nasatum* 162
 –, *vulgare* 162
Arthurdendylus triangulatus 186
Asellus aquaticus 194
 –, *meridianus* 194
Athalia rosae 138
Attagenus pelli 156
Auchenorrhyncha 80
Autographa gamma 124
Azolla filiculoides 188

Bibio hortulanus 130
 –, *marci* 130
Biston betularia 112
 –, *f. carbonaria* 112
Bithynia tentaculata 194
Blaniulus guttulatus 164
Blaps mucronata 158
Blepharidopterus angulatus 84
Boettgerilla pallens 180
Bombus hortorum 146
 –, *lapidarius* 16, 146
 –, *lucorum* 16, 146
 –, *pascuorum* 16, 26, 146
 –, *pratorum* 146
 –, *rupestris* 146
 –, *terrestris* 16, 146
 –, *vestalis* 146
Bombycilla garrulus 52
Bombylius major 130
Bruchus pisorum 160

Bufo bufo 70

Caliroa cerasi 138
Calliphora vomitoria 134
Caliteara pubibunda 118
Calvia 14-guttata 156
Campodea fragilis 88
Camptogramma bilineata 110
Cantharis rustica 152
Capreolus capreolus 38
Carabus violaceus 150
Carduelis carduelis 66
 –, *chloris* 66
 –, *spinus* 66
Cassida rubiginosa 160
Catocala nupta 124
Celastrina argiolus 94
Cepaea hortensis 184
 –, *nemoralis* 184
Cephus pygmeus 138
Cercopis vulnerata 86
Certhia familiaris 50
Cerura vinula 118
Cetonia aurata 154
Chaoborus sp. 192
Chilopoda 164
Chironomus sp. 192
 –, *plumosus* 128
Chloromyia formosa 130
Chorthippus brunneus 78
Chrysis ignita 140
Chrysolina americana 158
 –, *herbacea* 158
 –, *polita* 158
Chrysoperla carnea 90
Chrysops caecutiens 130
Cimbex femoratus 138
Cionus scrophulariae 160
Clausilia bidentata 184
Clethrionomys glareolus 40
Cloeon dipterum 72, 192
Clytus arietis 158
Coccinella 7-punctata 156
Coccus hesperidum 86
Coenagrion puella 72, 192
Coleoptera 148-161
Collembola 11, 88
Columba oenas 48
 –, *palumbus* 48
Conwentzia psociformis 90
Coreus marginatus 82
Corixa punctata 84
Cornu aspersum 184
Corvus cornix 62
 –, *corone* 62
 –, *frugilegus* 62

Sneeuwwitte vedermot 106
 Snelkever, tweevlekkige 150
 Snipvlieg, gewone 130
 Snuituil, bruine 124
 Snuitvlieg 132
 Solitaire bijen 144
 Spanners 110
 Specht, groene 50
 –, grote bonte 50
 –, kleine bonte 50
 Spekkever, gewone 156
 Sperwer 48
 Spinners 110
 Spreeuw 42, 52
 Springstaarten 88
 Sprinkhaan, bruine 78
 Staartmees 60
 Stadsreus 132
 Steatoda, grote 168
 Steekmug, gewone 128,
 (larve) 192
 –, grote 128
 Steenhommel 146
 Stinkende
 kortschildkever 152
 Stinkwants, groene 82
 Stipspanner, grijze 110
 Stofluizen 88
 Strekpoot 176
 Strekspin, gewone 168
 Strontvlieg 134
 Struiksectorspin 170
 Struiksprinkhaan 78

 Tandkaak, gewone 168
 Tandvlinders 118
 Taxuskever 12
 Taxusspikkelspanner 112
 Tijger, gele 120
 –, witte 120
 Tjiftjaf 58
 Tor, gouden 154
 Torenvalk 48
 Triangelmot 106
 Trips 88
 Tuinbladkruiper 164
 Tuinbladsnijder 144
 Tuinfluter 58
 Tuinhommel 16, 146
 Tuinrenspin 174
 Tuinslak 178
 –, gewone 184
 –, witgerande 184
 Tuinwolfspin 172
 Turkse tortel 48
 Tweelingkomkommerspin 170
 Tweepuntbeekkever 150
 Tweestaart 88
 Tweevlekkige snelkever 150

Uilen 122
 Vale clausilia 184
 Variabele grasmot 106
 Vedermot, sneeuwwitte 106
 Veelkleurig Aziatisch
 lieveheersbeestje 156
 Veldhommel 16, 146
 Velduil, gewone 122
 Venstersectorspin 170
 Viervlek 76
 Viervlekbrandnetelsnuitkever 160
 Viervlekwiwebspin 170
 Vijverloper 84
 Vink 29, 64
 Vinpootsalamander 70
 Vlieg, zwarte 130
 Vliegend hert 154
 –, klein 154
 Vliegenvanger, grauwe 17, 58
 Vliervlinder 17, 112
 Vlokreeft, Amerikaanse 194
 Vlokreeftjes 162
 Vos 38
 Vos, kleine, 26, 33, 102
 Vosje 144
 Vuurdoornvouwmot 12
 Vuurgoudhaan 58
 Vuurjuffer 72
 Vuurvlinder, kleine 94

 Waaiermot 106
 Wants, Behaarde 84
 Wantsen 80
 Wapendrager 118
 Wapenvlieg, gewone 130
 Wappenvlieg 134
 Wasmot, grote 106
 Waterezeltje 194
 Watermijt 194
 Watersalamander, kleine 70
 Watersnuffel 72
 Watertor, geelgerande 150, (larve)
 192
 Watervlo 194
 Weekschild, kleine rode 152
 Weeskind, rood 124
 Wegmier 142
 Wegslak, bruine 180
 –, grauwe 180
 –, grote zwarte 180
 –, zwarte 179, 180
 Wegslakken 180
 Weidehommel 146
 Weidemier, gele 142
 Wesp, Duitse 142
 –, gewone 142
 –, middelste 142
 Wespen 142
 Wespenbok 12
 –, kleine 158

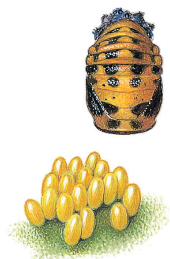
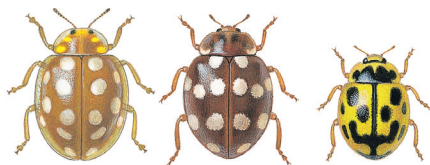
Wespevlinders 108
 Wielwebspin, platte 170
 Wigwampspin, kleine 168
 Winterkoning 54
 Wintermug 128
 Wintervlinder, grote 112
 –, kleine 110
 Witgerande tuinslak 184
 Witje, klein geaderd 98
 Witpootkronkel 164
 Witte halvemaan zweefvlieg 132
 Witte reus 132
 Witte tijger 120
 Witvlakvlinder 118
 Woelmuis, rosse 40
 Woeste sluipvlieg 134
 Wolbij, grote 144
 Wolfspin, grote 172
 Wolzwever, gewone 130
 Wormslak 180
 Wortelboorder, oranje 108
 Wortelboorders 108
 Wortelduizendpoot 164
 Worteluil, gewone 122
 Wortelvlieg 134

 Zandoogje, bruin 26, 104
 –, oranje 104
 Zandoogjes 104
 Zanglijster 43, 56
 Zilverstreepgrasmot 106
 Zomertortel 48
 Zomervlinder, kleine 110
 Zomervielwebspin 170
 Zuringwants 82
 Zwart soldaatje 152
 Zwartbandspanner 110
 Zwarte bonenluis 86
 Zwarte doodgraver 152
 Zwarte herfstspinner 110
 Zwarte kielnaaktslak 182
 Zwarte kraai 62
 Zwarte mees 60
 Zwarte vlieg 130
 Zwarte wegsak 179, 180
 Zwarte-c-uil 122
 Zwartkop 58
 Zwartkoppisbebed 162
 Zwartrugrenspin 174
 zwartsprietdikkopje 94
 Zwartsprietluiswesp 140
 Zwartvlekdwerpspanner 112
 Zweefvlieg (larve) 192
 Zweefvliegen 130
 Zwitserse glanslak 184

Voor ieder die houdt van dieren in en rond de tuin

Zelfs de kleinste tuin kan een belangrijk toevluchtsoord voor dieren zijn. In deze gids vind je alle belangrijke diersoorten die rond het huis en in een vijver voorkomen. Met praktische informatie over hoe je bepaalde dieren naar je tuin kunt lokken, zoals natuurlijk tuinieren en het maken van een vijver of nestkasten. Gedetailleerde informatie over het leven, gedrag en voorkomen van meer dan 500 soorten dieren die je in tuinen kunt vinden.

Geschreven en rijk geïllustreerd door de wereldwijd erkende Richard Lewington.
Met meer dan 900 tekeningen en foto's.
Een onmisbare gids om dieren te determineren en natuurlijk te gaan tuinieren.

NUR 430

KOSMOS

Utrecht/Antwerpen

www.kosmosuitgevers.nl

9 789021 564791